

„Stajerc“ izhaja vsaki petek, datiran z dnevom naslednje nedelje. Naročnina velja za Avstrijo: za celo leto 3 krome, za pol in četrt leta razmerno; za Ogrsko 4 K 50 vin. za celo leto; za Nemčijo stane za celo leto 5 kron, za Ameriko pa 6 kron; za drugo inozemstvo se računi naročnino z ozirom na visokost poštnine. Naročnino je plačati naprej. Posamezne številke se prodajajo po 6v. Uredništvo in upravnništvo se nahajata v Ptuj, gledališko postojpe številke 3.

Slava Tobi, ki ei nas kmete ljubil!

Kmečki stan, srečen stan!

Dopisi dobrodošli in se sprejemajo zastonj, ali rokopiše se ne vrača. Uredniški zaključek je vsak torek zvečer.

Za oznanila uredništvo ni odgovorno. Cena oznanil (inserterov) je za celo stran K 80, za 1/2 strani K 40, za 1/3 strani K 20, za 1/4 strani K 10, za 1/5 strani K 5, za 1/10 strani K 250, za 1/20 strani K 1. — Pri večkratnem oznanilu se cena primerno zniža.

Štev. 4.

V Ptuj v nedeljo dne 26. januarja 1913.

XIV. letnik.

Balkanske vojne in zmešnjave.

Turčija se podvrže vevlastim. — Konec balkanske vojne? — Albanija. — Nadaljna posvetovanja in nadaljne nevarnosti.

Tako je, kakor da bi iz grozečih temnih oblakov zasijal prvi solnčni žarek. Iz potokov krvi se dviga vendar polagoma opravičeno upanje, da ne bode svetovni mir kaljen in da se napravi tudi grozovitemu klanju na Balkanu konec...

Kakor znano, so se mirovna pogajanja med Turčijo in balkansko zvezo v Londonu na trdovratnosti obeh strank razbila. Vsak trenutek se je bilo že bati ponovne vojne. A zdaj so nastopile vevlasti, ki so podale Turčiji prijazni nasvet, kateri je bil obenem resno svarilo, da naj Adrianopol Bulgariji odstopi, vprašanje egejskih otokov pa rešitvi vevlastim pripusti. Vkljub budemu obotavljanju se je Turčija končno podala in, kakor pravijo zadnja poročila, je to stališče vevlasti sprejela. S tem ostane Turčiji v Evropi le še Konstantinopol z ozkim pasom. Evropejska Turčija je torej doigrala svojo zgodovinsko vlogo.

Na podlagi tega sklepa je storjen prvi pomembni korak do miru. Seveda s tem še niso vsa sporna vprašanja rešena in diplomati se bodejo še hudo glavo razbijali, predno bodejo pomirili balkanski peklenski kotelj. Pravijo celo, da so prihodnji dnevi do 31. januarja najbolj kritični in da se zamorejo tu še vevlepomembni dogodki zgoditi. Šer med Rumunsko in Bulgarijo je sicer v mirnejšem toku, vendar pa še ni rešen. Istotako stoji zadeva z egejskimi otoki, katere bi rada Grška pogoltnila, o kate-

rih pa bodejo vevlasti odločile. Saloniki tudi še ni grški in v tem oziru bode treba še mnogo pogajanj.

Najtežje pa je vprašanje obmejitve nove albanske države. Kajti tu se gre za velika nasprotja med trozvezo in tripelentento. Avstro-Ogrska in njeni zavezniki Nemčija ter Italija hočejo dati novi Albaniji pogoje za razvitek, medtem ko se zlasti Rusija trudi posriči albansko ozemlje, tako da bi bila Albanija mrtvo rojeno dete. V tem položaju leži še velika in resna nevarnost, — morda bode še precej tednov preteklo, predno bode žarek miru za vso Evropo zasijal.

Gospodarska škoda balkanskih zmešnjav.

Vojna in vojna napetost povzročila je v Avstriji velikansko gospodarsko oškodovanje. Najprej se je ta škoda pokazala na borzi, kjer je uničila tisočero borznih igralcev in na milijone premožnosti. Le korzne izgube oktobra meseca se računata na 2 milijona kron. Ko so balkanske države zapričele vojno, proglasile so moratorije: vsled tega je Avstrija izgubila 75 milijonov kron. Vojna je seveda tudi odrezala naš izvoz na Balkan. Ta izvoz je znašal l. 1911 skoraj 400 milijonov, tako da smo v zadnjih 3 mesecih preteklega leta najmanj 60 milijonov izgubili. Posledica vseh teh izgub pa je, da je prišlo nešteto tvrdk v konkurz. Več kot 500 velikih tvrdk je za plačila nezmožnih in pasive znašajo od začetka vojne sem 70 milijonov kron. Nepodučeno ljudstvo napravilo je tudi „run“ na posojilnice in hranilnice. Le 12 večjih hranilnic izplačalo je v oktobru in novembru 52 milijonov. Galicija je v gospodarskem oziru za par let na-

zaj vržena Nikdo nima več kredita. Celo dobre firme dobijo denar težko pod 10 do 12 %, v stavbeni obrti celo ne pod 18 %. Celo država nima kredita; kurz kronske rente je padel na 82 in posojilo 125 milijonov je morala država pod neugodnimi pogoji v Ameriki sprejeti. Hudo trpi industrija: naročbe se je vstavilo, investicije nazaj potegnile, kredit odpovedalo, obrat znižalo. Tekstilna industrija je v velikanskem pomolu. Znižanje obrata pa pomeni, da se odpusti iz dela neštete tisoče delavcev, da se pusti v fabrikah mesto celega tedna le par dni delati. Nepreračunljiva je tudi škoda, ki jo trpijo mali obrtniki in trgovci vsled zmanjšane nakupovanja. In kako velika je beda družin pod orožje poklicanih rezervistov. Stroški armade, ki so nastali vsled vojne napetosti in nje sledečih posebnih vojaških odredb, znašajo že sedaj 300 milijonov. Pa danes se še ne ve, kdaj bodejo te razmere končane ter kako visoki bodejo končni računski vojaške uprave... Zadnji meseci so Avstro-Ogrsko več koštali, nego bi koštala vojna sama. Vprašanje je, ali je vlada za državo toliko dosegla, kar bi bilo tem trdom primerno. Ako bi se taka kriza kmalu zopet ponovila, potem je avstrijsko gospodarstvo zadavljeno. Zato pa mora Avstrija dobiti garancije, da bode srbsko-ruski hujskariji enkrat za vselej konec. Vrabca se nikdo ne straši — avstrijskega orla pa se bodejo rusko-srbski bratci bali!

Srbi in naša zastava.

Kakor znano, je srbska soldateska, kateri zapovedujejo itak večinoma krajevorniki, avstro-ogrskemu konzulu v Prizrenu in Mitrovici ovirala in šalila. Na odločno zahteto naše vlade se je

•Zdravo! Kaj si tako žalosten, prijatelj pust? nagovori ga ravno dobi prijatelj Vincek.
•Ja, počne Fašink in zategne svoj lepi obraz v petdesetpet gub, kakor mačka pred petelinom na dvorišču, če bi se tebi to zgodilo, ljubi Vincek, tudi ne boš vesel.
•No, no, kaj se ti je že zopet pripetilo?
•O ti nezvesto deklice...
•Na dolgo in široko razloži pust Vinceku svojo dogodbo.
•Kaj bodeš šaloval; pojdiva jo iskat.
•Ikat, iskat; samo kam, moja dušica.
•Prijatelj in gospod Fašink, ti veš žensko navado, da dalje nikdar ne pridejo, kakor od mize do vrat, in zopet k mizi. Tudi Milenka ni odšla...
•Ne vem, ne vem, Mirko jo je r.šef kakor blisk.
•Daj dve kupici, in jaz imam flašico in zadušila bova z vincom Milico.
Fašink potegne sedež nekoliko bolj k mizi, in kmalu trčita in točita in močita posušena grla...

Kako sladko spava se, Na kmetskih tleh, Po polju kmetih pogravn se, Oj kmetaki slavo, najlepši vseh.
Tako poje lahno Mirko nad Milenko. Topli solnčni žarki se upirajo v zemljo in Milenka se vzdudi.
•Kam si me prinesel, Mirko? Kje sem?
•Ljubo moje dekletce, zdaj si daleč, daleč od

Fašink se je ženit šel.....

Spisala F. K., rojena pri Ormožu *)

Glej! glej! Kdo se tamkaj po veliki cesti tako hitro pelje z belimi konjički?
•To je Fašink! —
•Fašink? oddoni iz grla vaških otrok, ki se ke-pajo na travniku.
•Vidiš, vidiš, počne najmanjši, kako se vse sveti na njem in njegovem vozu.
Ja lepa s srebrom okovana kočija, lepši je še bil mož v nji. Njegova visoka močna postava je omotana v mehke odeje, in izpod z rožami okinčanega klobuka se svetita dve črni očesi.
•Poglej, poglej, črne mustače ima, in sneg se mu je za njih prijel, ravno kakor moj oče.
•Samo nekoliko lepši je Fašink, odreže se eden. Med tem pogovorom se pripelje dolgo pričakovani Fašink mimo. Vsi mali se postavijo v vrsto in bojazljivo dvigajo klobučke. Od zadaj pa glasno pozdravi odrasčeni mladenič.
•Zdravo, pust! Kam se pelješ? Kaj voziš?
•Zdravo, mladenič! Kakor vidiš peljem si snaho. Mojo, zame, ne kaj bi si ti mislil zate. Ti si lahko prste na nogah šteješ za njo.
•Ti si boš štel, ti, pust, ker ti pelješ mojo snaho.

Črno obličeni Fašink hoče potirati konje, otroci se postavijo pred konje in prosijo: •Darove snaha.
Brhak mladenko, kmetiki sin Mirko, zapazi to priložnost. Potuhnjeno skoči za voz, en migljaj s prstom in tista lepa dekliška postava odloži mirno težke odeje, in skoči kakor veverica na Mirkove rame...
Daleč, daleč, jo je nesel mladenič Mirko, poljubljaj njeno roko, in se veselil, da je Fašinka tako prekupil... Vbogi pust se pripelje sam k župniku. Tukaj misli: za-deti lepo Milenko z Mirkom.
Toda župnik pokima z glavo: •Nikdo ni bil pri meni.
Žalostno nagne Fašink glavo v svoj visoki ovratnik in se pelje proti domu.
Kje je le bil njegov dom? Enkrat tukaj, zopet tam, on je prišel in izgubil.
Tudi danes pride utrujen v svojo sobo. Černo vrže visoki zvonce podobni klobuk na mizo. Črna suk-nja z dvema repoma odleti v eden kot in bele rokavice z srebrnimi knofi celo pod vrata.
•Z rokavicami sem jo prejel, na rokah sem jo nosil na voz, tisto zalo Milenko in zdaj sem sam. Sam, reče pust polglasno in poskoči od jeze.
Sloneč na oknu zapoje:
•Oj ti nezvesto deklice, Tri tedne si me za nos vodilo, Moj god je le do srečnice, Potem pepelnica me pretrta, Kako se...
Vrata se odpro. Rokavice se sučejo po tleh.

*) Ta žetica je prvi pisateljski poskus v Grašču živeče Spodnje Stajerce, kateroza radovoljno objavimo. (Op. uredništva).

moralo Srbija pokoriti in milo za odpuščanje prositi. Konzul Prochaska je dospel tudi v Prirend in je svojo službo nastopil. Ko so ob tej priliki na avstrijskem posloju našo zastavo razvili, bil je oddelek arabskih vojakov pod poveljstvom oficirja ter z godbo navzoč in je moral s prezentiranjem avstrijsko zastavo počastiti. Istotako je dala Srbija zadoščenje v Mitrovici. Srbom je treba ravno zobe pokazati, potem se že odvadajo svojih balkanskih manir!

Huda zima v Bozni.

Poroča se, da vlada v Bozni in Hercegovini izredno hudi mraz, kakor ga že leta sem ni bilo opaziti. V posameznih krajih bilo je do 20 gradov mrazu. Baje je več vojaških straž zmrznilo. Vojaško poveljstvo je uredilo vse potrebno, da se vojakom omogoči službovanje v prostem.

Ruska miroljubnost.

Vkljub temu, da se od strani ruske vlade vedno njeno miroljubnost naglašuje, se dela še vedno velike vojaške priprave ob naši meji. Vojske, ki bi morali s 14. januarjem na dopust, je obdržala ruska vlada zopet pod zastavo. S tem se poveča prezenčno stanje zopet za 320.000 mož. Tudi vojske, ki so dne 14. oktobra svoje službovanje dokončali, se ni poslalo domu; teh je 400.000 mož. Ruska armada šteje zdaj torej vključ "miru" za 120.000 mož več, kakor po navadi. To je pač čudna miroljubnost! Seveda je znano, da je ruska armada prav rečna glede izobrazbe, oboroženja in oskrbe vojakov ter zmognosti oficirjev. Ali to nam vendar daje pojasnilo, zakaj se avstrijske rezerviste ne pošlje domu.

Razmerje moči na Balkanu.

Ako bi balkanska vojna zopet izbruhnila, bilo bi razmerje med armadami sledeče: Turki imajo od Konstantinopla pa do Tšataldže 150.000 mož, v Mali Aziji med Iamidom in Bosporusom 50.000, na obeh bregovih Dardanel 45.000 in v Adrianoplu 30.000 mož. Skupaj bi postavili torej Turki lahko v vojno kakih 275.000 vojakov. Balgari imajo pri Tšataldži 140.000 in okoli Adrianopla skupaj s srbsko pomočjo 45.000, vse skupaj torej 185.000 vojakov. Na vzhodnem bojišču imajo Turki v Skutari 30.000, pri Janini pa 47.000 mož, torej skupaj 77.000. Tem nasproti morajo Srbi, Grki in Črnogorci najmanj isto število obdržati. Glede števila vojakov bi bila torej v zopetnem boju Turčija na boljšem. Seveda številke ne odločijo vojev.

Zobna kréma

mestnega šuma in hruma, lesena hišica je tvoj dom. Hvalečna sem ti, Mirko, da si me odzvel sistemu črnemu gospodu Fašinku. Lesena hišica sredi polja je bila krog in krog obrakčena s temnoselenim bršljanem, in zraven senčnica iz rudečih rok. Vid'š Milenka, če ne bi Fašink imel zdaj goda, cestele bi rožice nad tvojo glavo, zdaj naju pa trnje venča. Ne daleč na vzhodni strani od hišice šubori zeleni potoček. Dva srečna človeka stojita pred njim in se zrcalita v čisti vodici, ki mirno h globokemu prepadu plove. Od daleč se sliši konjska kopita. Milenka strepeta. Mirko... beži... skriv me... Fašink... Ne boj se, Milenka! Pust je na plešu, kajti njegov je jutri zadnji dan. Od zahodne strani prijaje Vinček na belcm konjiču, od vzhodne strani pust. V solčnih larkih se zablidi njegov meč. Kmet Mirko, daj mi mojo snabo. Mladenci hoče se skriti in bežati z Milenko, toda ta se pogumno postavi pred črnega pusta. Zakaj me zasleduješ? Jaz sem rojena za kmeta, ne za tebe. Pust skoči izza šimna in počne prijazno: Milenka, bodi mi dobra, jaz obhajam krstno ime dva dni, in kakor nikdo drug na zemlji moje rodbinsko ime en celi mesec, in kadar bom oženjen, dva meseca bodem ga slavil. Celo leto ne boš pri kmetu doživela toliko veselja, kakor pri meni v mestu med časom goda. Iz njegovga lepa se zasvetijo bisernati naprstniki in

C. k. avstr. drž. zveza nadvojvoda Albrecht vojaško veteransko društvo v Ptuj priredi dne 1. februarja v prostorih „Vereinshausa“ v Ptuj veteranški ples.

Vstopnina 1 K za osebo. Čisti dobiček je namenjen za obmojne naše vojske! Pričakuje se mnogobrojni obisk od strani patriotičnega prebivalstva.

MOJA STARA

lakuhija me oči, da rabim za negovanje moje kote le Steckenpferd-lilijino-miščno milo od trške Bergmann & Co., Tetschen a/K. Koe za 80 h se dobi povsod 220

Politični pregled.

Državna zbornica prične svoje zasedanje dne 27. t. m. Mnogo sreče se ne pričakuje od tega zasedanja. Kajti razni nemirneži bodo gotovo zopet pričeli s svojimi obstrukcijskimi isiljevanji. Pa ko bi se tudi posrečilo te valove pogledati, bi bilo zasedanje vendar jako kratko. Kajti dne 7. februarja se prične že zasedanje delazmožnih deželnih zborov, ki bode trajalo do Velikonoči. Državni zbor imel bode torej komaj 14 dni za rešitev t. zv. „malega finančnega načrta.“ Upajmo, da se ne bode pri sklepanju zopet ljudstvu preobilo novih davkov nalagalo!

Polem v Poli. Kakor znano so zaprli v Poli skoraj vse mestne uradnike in vodje, kër so ti irredentovski tički kraddi in sleparili skozi leta kakor srake. Dne 27. t. m. se prične pred porotniki v Rovignu sodnijska rasprava proti tej laški bandi, ki bode brčkone 14 dni trajala.

Srbski prijatelji. Na Tolminkem bil je slovensko narodni učitelj Koch na 20 K globe obsojen, kër je brez dovoljenja za Srbe denar nabiral. — V Gradcu so zaprli nekega dimni-karskega mojstra iz Velikoveca, ki je v pijanosti „živela Srbija“ vpil. Oddali so ga deželni sodni. — V Gradcu bil je hrvatski frizer Joža Lalič zaradi žaljenja veličanstva na 14 mesecev težke ječe obsojen; potem se ga bode iztiralo iz Avstrije. —

Srbski vojni minister Bojović je odstopil, kër se ni hotel pokoriti požrešnim željam oficirskih kraljevorilcev. Njegov naslednik je general Bozanović.

Angleška zbornica storila je velevažni sklep. Sklenila je namreč t. zv. „Homerule-Bill“, s katero dobi Irlandaka samoupravo. Za to postavilo se je bil na Angleškem skozi dolga leta odločni boj.

Dopisi.

Vurberg. V predzadnji štev. „Štajerca“ je naš dober prijatelj omenil med drugim tudi to, da je naš sv. Juri hodil k orožnim vajam v Maribor ter da je napravil okoli K 300 stroškov.

slate dragocenosti. Otroško srce Milenkino ostane stanovitno. Globoki pogled, pogled od srca doleti Mirka... in deklica se bliža stopljam za stopljamem proti šumetemu potoku.

Na nizkem obrežju plapolala njena rudeča kmetska oprava, njene črne oči se svetijo in težki dolgi lasje se vijajo po njenih ramah.

Iz zvestega deklisklega srca se oddoni zadnja pesmica...

Po zelenem travniku pelje Tam v zatilju — v temnem grmovju Kmetki sin si deklino, Stal mesto je slavčka — sovražnik! Ispolni rad se njene želje, Razgraj je zveso — enako borovju in ji pokazal vodico. Podal me nos je za glavnik.

Vsem ljubim tu za semlji Sivo bo enkrat zadonelo, In v moji zadnji bridi uri, Zvesto srce bo velelo: Z bogom srečno vsi semljani.

Milenka zbere vse moči... en korak... en vzdihljaj... in izmakne se iz trdno oklepajoče roke gospodove... in desnico podari Mirku... plusk... mirni valovi zakrijejo mlada trupla, in duše pojdejo v daljny mir.

Fašink in Vinček divjata na iskrih konjičih v daljno mesto. Od veselja, da je tako hitro padel njegov nasprotnik, igra in pleše celo noč!

Kajti o polnoči pride stara ženica Pepelnica in iztra gospoda pusta z metljo iz hiše.

Pust! mnogim ljudem si globeke grobove izkopal, tvojo bilo do polnoči, zdaj se pokori leto dni...

Vboji Fašink vtakne prst v usta, in se vsede pri peči na klopi in si šteje prste na nogah za lepo Milenko, ki so jo pograbil mladi valovje...

Pa je bolje rečeno, da je valed Vurberških klerikalnih ciganov hodil v Maribor, kateri so mesto njega stroške napravili; sedaj še jim to ni dovolj, kër znajo, de še ima naš veteranski patron krog 200 kron denarja naloženega; še to mu hočejo ti prazno-malbarji izsiliti. Reč je namreč takšna: Že pred 30 leti so si na Vurbergu stari dosluženi vojski složili toliko denarja skupaj, da so si kupili eno lepo veteransko zastavo s podobo sv. Jurja in z avstrijskim orlom ter tudi da se je vrnila takrat lepa slovesnost. Ponošno so prikoralaki takratni veteranci k sloveci sv. maši, z godbo spremljani. In takrat je preostalo okoli 100 kron nabranega denarja, katerega so pa takrat naložili na obresti, za katere bi se naj brala ena sv. maša vsako leto za pokojne Vurberške veterane. In tudi to se je čez en čas v nemar pustilo, tako da je glavnica precej že narasla. Lansko leto pa nam so en dober gospod sprožili eno boljše misel, namreč da bi si ustanovili veteransko društvo, za kar nas je bila večina, ter smo imeli enkrat v gostilni g. Goloba mali shod, kaj ali kako bi se imelo to zgoditi. Pa oh žalost, ker nisimo takrat rekli, da bosta imela župnik in Felician prvo besedo pri društvu, je bil ogenj v strehi. Naenkrat sta zbornala ljudi v farovž ter napravila nam nasprotni shod, ker to je že vseh klerikalcev navada, da so vsaki dobri reči nasprotni; edino hudo je pač bilo, če bi društvo imelo nemško povelje; in tak je ostalo vse pri starem... Kar naenkrat enega lepega dne si pa zmislil naš Felician, da veteranska zastava ni več za v cerkev, ter ji izvzeme podobu s orlom; meni nič tebi nič naroči novo veteransko zastavo; pa naročiti je lahko, a plačati je joj! Naš Jaka je nepravil račun brez krčmarja, kër zastava je že tukaj, Felician pa berahi po fari in zabavlja čez tiste, ki ne morejo ali pa nečejo nič dati. On še lahko dolgo dela toti „kšeft“, ker ni nobenega zapisnika zato; tudi še hoče imeti tisti denar, ki je preostal za sv. maše, pa to se boš opek, če ga je tudi g. Gozink objubil; je pač menda pozabil, da denar ni njegov; če ga bo dal, bo pač dvakrat dal; boljše je, če denar ostane, mogoče bodo kedaj boljše okolišine za društvo ustanoviti. Može dosluženi vojaki, sedaj kadar boste si šli po sporedne listke, bo se vas tudi nadlegovalo za denar, da bi hitro plačali novo zastavo. Vi rčite: kdor si je saročil, naj še plača; ker kadar bo plačana, takrat bo prinasel „Stor. Gospodar“ debelo tiskani članek: vzor-mladenci lepi Jaka Felician je kupil Vurberškim veteranom novo zastavo; in kdo more kaj zato. Če se „Gospodar“ slaže? ...

Palček.

Št. Vid pri Ptuj. Dne 17. t. m. umrl je tukaj velespoštovani g. Franc Rischner, lončar. Pokojnik bil je zvestega našega mišljenja. Svoj čas bil je tudi občinski odbornik, ali zaradi boleznii se ni mogel dalje javnega dela udeležiti. Zapustil je 3 sinove, ki žalujejo za blagem očetu; z njimi pa tudi vsa okolica. Naj počiva v miru, njegovo ime pa ostane živo med nami!

Št. Vid pri Ptuj (Gostija brez poroke). Dne 21. t. m. se je hotel tukaj neki R. T. poročiti, pa ni dobil od glavarstva dovoljenja, kër še ni vojaščine prost. Gostijo pa je le hotel služiti. Povabil je goste, ki so prišli v cerkev in potem v gostilno in so gostijo 2 dni z velikim veseljem služili. Na poroko pa bodoje morali še čakati. Oj žalost!

Iz Zabajka obč. Rogosnica. Da Bog zna, če je Johan Brenčič naprednjak postal ali kako, zakar se vse čudi. Gostilno v Zabajku je sedaj v najem dal nekemu miroljubnemu pošteniaku Antonu Zagoršek, ki je mož stare napredne korenine. Sedaj bi znala gostilna napredovati, ako bi se nekateri gosti odstranili, ki tam poštene goste napadajo in še celo take, ki niso bili nikdar kaznovani in nikomur nič žalega niso storili. Ako so bili druge stranke, če niso znali srbske slovenščine in če niso imeli pravih užigalic, se jih je napadalo. Gostilna bi gotovo sedaj prav lepo napredovala, ako bi se, kakor je zgoraj omenjeno, predrugacilo, kër je zdaj na čelu krčmar vrli mož, ki je bistre glave in delavnih rok, zagadel zmožen vsakemu gostu najuljudnejše postreči.

Sv. Trojica slov. gor. V sredo 29. t. m. se